

Syyhyinfo IUHVA nettisivuille

Mikä on syyhy?

Syyhy (punkkisyyhy, scabies) on punkin (*Sarcoptes scabiei*) aiheuttama ihmisen loistauti, joka tarttuu ihmisestä toiseen ihokontaktissa, myös seksin välityksellä tai vuodevaatteiden ja vaatteiden välityksellä. Eläimillä on omat syyhypunkkinsa, jotka tarttuvat harvoin ihmiseen. Ihmiskehon ulkopuolella punkki kuolee 48–72 tunnissa. Varma syyhydiagnoosi perustuu ihosta mikroskoopilla katsottavaksi kaivetun punkin löytymiseen ja syyhykäytävien toteamiseen. Mikäli epäilet syyhyä, tai sinulla on syyhyyn sopivia oireita, on syytä hakeutua lääkäriin, jotta mahdollinen diagnoosi voidaan tehdä. Syyhydiagnoosin tekeminen voi olla haastavaa, koska oireet saattavat olla epämääräisiä. Jos lapsellanne todetaan syyhy, ilmoittakaa tästä oman päiväkotiryhmän työntekijälle tai luokanopettajalle.

Oireet

Tyypillisin oire on voimakas kutina sormien välissä, ranteissa, vatsassa, pakaraseudussa, rinnassa, nilkoissa ja sukupuolielimissä. Kutina on voimakasta etenkin iltaisin ja öisin. Muita oireita ovat ihottuma, raapimajäljet, näppylät, vesirakkulat ja rihmamaiset punkin kaivamat käytävät. Alkuvaiheessa käytäviä ei välttämättä löydy lainkaan.

Syyhykutina alkaa yleensä 3–8 viikon kuluttua tartunnasta, kun elimistö on ehtinyt herkistyä punkkia ja sen eritteitä kohtaan. Uusintatartunnassa oireita voi ilmetä jo 1-3 päivän jälkeen.

Tarttuminen

Tartunta edellyttää **läheistä ja/tai toistuvaa ihokontaktia tartunnan saaneen ihmisen kanssa** (perheen sisällä, päiväkodissa, koulussa, laitoshoidossa, seksikontaktissa) tai nukkumalla samassa sängyssä, harvemmin vaatteiden ja huonekalujen välityksellä. Tartuntaan riittää yksikin punkkinaaras, mutta kättely tai muu lyhyt kosketus ei yleensä riitä punkin siirtymiseen henkilöstä toiseen.

Hoito

Syyhy hoidetaan ilman reseptiä saatavalla permetriinihoitovoiteella (Nix®) tai ivermektiini tablettilääkityksellä (Scatol®), joka on reseptilääke. Lääkärin reseptillä saa myös syyhyyn hoitoon tarkoitettua rikkivaseliinivoidetta.

Syyhyyn itsehoito

Mikäli tiedossa on altistuminen syyhyille ja/tai syyhyille sopivat oireet, voi syyhyä hoitaa apteekista ilman reseptiä ostettavalla lääkehoitovoiteella (5% permetriini). Tämä koskee myös todetun syyhytartunnan saaneen lähipiirin oireettomia henkilöitä (samassa taloudessa asuvat, seurustelukumppanit).

- Hoito tulee toistaa noin viikon välein (toinen hoitokerta 7–10 vrk jälkeen), koska syyhylläkkeet tehoavat vain eläviin syyhyhpunkkeihin. Toinen hoitokerta tarvitaan vastakuoriutuneiden syyhyhpunkkien hoitamiseksi.
- Jos lapsella on useampi koti, tulee hoitaa kaikkien kotien perheenjäsenet samanaikaisesti.
- Kaikki samassa taloudessa asuvat sekä läheisessä kanssakäymisessä olleet ihmiset kuten seurustelukumppanit tulee hoitaa samanaikaisesti, vaikka heillä ei olisikaan oireita.
- Ennen voiteen levittämistä sormien ja varpaiden kynnet leikataan lyhyeksi.
- Permetriinivoide levitetään aikuisilla koko iholle, myös hiuspohjaan, korviin, miehillä parran juureen ja alle 3-vuotiaille lapsille myös kasvoihin (ei silmien alueelle). Voitele erityisen huolellisesti navan sisäalue, kynsien aluset, sormien ja varpaiden välit, taipeet, kainalot, ulkoiset sukuelimet, nivuset ja pakaravako.
- Käsien suojaksi voidaan käyttää voiteen levittämisen jälkeen puuvillakäsineitä. Jos kädet pestään 12 tunnin kuluessa käsittelystä, ne on voideltava uudestaan. Lapsilla käsineet suojaavat myös siitä, ettei ärsyttävää ainetta pääse silmiin tai suuhun.
- Permetriinivoiteen tulisi vaikuttaa iholla vähintään 12-24 tuntia.
- Syyhyhoito on hyvä tehdä illalla. Seuraavana aamuna tai 24 tunnin kuluttua pestään kaikki petivaatteet, yöpuvut ja muut vaatteet, käydään suihkussa ja pestään sen jälkeen myös pyyhe.

Perusteellinen syyhyysiivous

- Hoidon jälkeisenä päivänä tehdään perusteellinen syyhyysiivous. Pelkkä lääkehoito ei riitä. Syyhyysiivous tehdään myös toisen hoitokerran yhteydessä.
- Kaikkien samassa taloudessa asuvien viikon aikana käytössä olleet vaatteet, pyyhkeet, vuodevaatteet, petauspatjat, peitot ja tyynyt pestään vähintään 60 asteessa. Samoin kaikkien perheenjäsenten päähineet, käsineet, kaulahuivit, hunnut, hiusdonitsit ja -lenkit, vaatteet, vauvan aktiivisuusmatot, hyppykeinut ja kankaiset lelut jne.
- Sohvat, sohvatyynyt, päällystetyt tuolit, matot, istuinpehmusteet, auton penkit yms. tekstiilit imuroidaan huolellisesti ja mahdollisuuksien mukaan pestään tai otetaan pois käytöstä viikoksi. Imuroinnin jälkeen pölypussi vaihdetaan tai imurin säiliö puhdistetaan.
- Vaikeasti pestävät tekstiilit, kuten takit, kengät, peitot, paksut petauspatjat, lastenvaunut ja -rattaat, vauvan turvakaukalo tai -istuin, laukut, reput, harrastusvälineet ja terassipehmusteet poistetaan käytöstä viikoksi. Ne voi myös laittaa yöksi muovipussissa pakkaseen vähintään -18 asteeseen tai kahdeksi tunniksi 100-asteeseen saunaan, paloturvallisuus huomioiden.

